

26.2.2010

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

**LAUSUNTO STM:N TYÖRYHMÄMUISTIOSTA TERVEYDENHUOLLON
LAITOSTURVALLISUUDEN KEHITTÄMISESTÄ
(STM:n selvityksiä 2009:59)**

Suomen Lääkäriliitto ry. kiittää mahdollisuudesta lausua Sosiaali- ja terveysministeriön laitosturvallisuuden kehittämistä koskevasta työryhmämuistioista ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Työryhmän muistio käsittelee laajasti työryhmälle annettua tehtävä-aluetta. Lääkäriliitto pitää työryhmämuistiossa esille tuotuja kehittämistavoitteita yleisesti tärkeinä ja kannatettavina.

Kuten muistion johdannossa todetaan, häiriötilanteiden määrä on terveydenhuollon laitoksissa merkittävästi lisääntynyt, ja erityisesti potilaisiin ja henkilökuntaan kohdistuneet vaara- ja uhkatilanteet ovat yleistyneet. Muistiossa siteeratun Työterveyslaitoksen haastattelututkimuksen mukaan sosiaali- ja terveyspalveluissa joka kuudes työntekijä joutui vuonna 2006 väkivallan tai sen uhan kohteeksi, kun vastaava luku kaikista työssäkäyvistä oli yksi kahdestakymmenestä.

Edellä mainitun vuoksi Lääkäriliitto näkeekin ensisijaisen tärkeänä saada pikaisesti muutosta terveydenhuollon työsuojelu- ja työturvallisuuskysymyksiin. Lausunrossamme keskitytään rakenteellisiin turvajärjestelmiin ja henkilöön kohdistuvien turvatarkastusten mahdollistamiseen terveydenhuollon toimintayksiköissä. Liitto näkee tärkeänä myös sen, että työnantajalle annetaan rikosoikeudellisesti asianomistaja-asema ja siten mahdollisuus rikosilmoituksen tekemiseen ja oikeusprosessiin osallistumiseen tapauksissa, jotka koskevat terveydenhuollon ammattihenkilöihin kohdistuvaa väkivallan uhkaa ja väkivallan tekoja. Liitto kiinnittää huomiota myös pakon käyttöön terveydenhuollossa.

Rakenteelliset turvajärjestelmät

Työturvallisuuteen voidaan vaikuttaa asianmukaisilla turva- ja hälytyslaitteilla sekä asianmukaisesti sijoitetuilla poistumisteillä työtiloista. Tutkimusvälineet ja muut esineet, joita voisi käyttää aseena, tulee poistaa tai sijoittaa niin, ettei ulkopuolisilla ole pääsyä niihin. Näistä toimenpiteistä

työnantajan tulisi huolehtia niin, että jokaisessa terveydenhuollon työpaikassa ja toimipisteessä työskentely olisi turvallista.

Henkilöön kohdistuvien turvatarkastusten mahdollistaminen terveydenhuollon toimintayksiköissä

Lain mukaan turvatarkastuksia voidaan järjestää tuomioistuimissa ja lentoasemilla. Näissä tarkastuksissa on lupa käyttää apuna metallinilmaisinta tai muuta vastaavaa laitetta. Järjestyslaki määrittää käsitteen yleinen paikka. Järjestyslain mukaan vaarallisten ja toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapito on kiellettyä yleisellä paikalla. Poliisilaitos voi myöntää luvan asettaa kauppa- ja liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon järjestyksenvalvoja ylläpitämään poliisin apuna järjestystä ja turvallisuutta. Järjestyksenvalvojalla on oikeus metallinilmaisinta tai muuta sellaista laitetta käyttäen tarkistaa toimialueelleen pyrkivä tai siellä oleva henkilö.

Terveydenhuollon toimintayksiköt eivät kuulu järjestyslain 22 § soveltamisalaan. Laajentamalla terveydenhuollon toimintayksiköt kyseisen lain soveltamisalaan voidaan parantaa terveydenhuollon toimintayksiköiden turvallisuutta niin potilaiden, heidän omaistensa kuin terveydenhuollon henkilöstön osalta.

Työturvallisuuslain 27 § 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen liittyvistä järjestelyistä eri toimialoilla ja tehtävissä, joissa esiintyy ilmeistä väkivallan uhkaa. Valtioneuvosto ei ole käyttänyt säädettyä asetuksenantomahdollisuutta terveydenhuollon toimintayksiköitä koskien.

Työnantajan asianomistaja-aseman mahdollistaminen oikeusprosesseissa koskien terveydenhuollon ammattihenkilöihin kohdistunutta väkivallan uhkaa ja väkivallan tekoja

Asianomistajarikoksista syytetään ainoastaan silloin, kun asianomistaja on ilmoittanut rikoksen syytteeseen pantavaksi. Asianomistajarikoksia ovat mm. laiton uhkaus ja lievä pahoinpitely. Suuri osa terveydenhuollon ammattihenkilöihin kohdistuneista rikoksista jää ilmoittamatta koston pelon tai muun vastaavan syyn takia.

Yleisin syytteen alaisissa rikoksissa syyttäjällä on velvollisuus ajaa kannetta esitutinnan jälkeen. Yleisen syytteen alaisista rikoksista voi kuka tahansa tehdä rikosilmoituksen/esitutkinta-pyyynnön poliisille. Yleisen syytteen alaisia rikoksia ovat mm. pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, virkamiehen väkivaltainen vastustaminen ja virkamiehen vastustaminen sekä haitanteko virkamiehelle. Jos kysymys on vakavammasta terveyden loukkauksesta, on työnantajalla mahdollisuus saattaa rikosasia ilmoituksella vireille.

Suuri osa terveydenhuollon ammattihenkilöihin kohdistuneista rikoksista jää ilmoittamatta koston pelon tai muun vastaavan syyn takia. Mikäli työnantajalla olisi oikeus ilmoittaa asianomistajarikos syytteeseen pantavaksi, tulisivat lievätkin teot käsitellyiksi oikeudellisessa prosessissa. Rikoslain 21 luku tuleekin muuttaa niin, että terveydenhuollon toimintayksiköissä tapah-

tuvat vakavat uhkaukset ja lievät pahoinpitelyt tulisivat syyttäjän käsittelyyn ilman asianomaisen nostamaa syytettä. Näissä tapauksissa työnantajalla tulee olla velvollisuus ilmoittaa asia syyttäjälle.

Rikoksen, sen yrityksen tai väkivallan uhan kohteeksi joutuneelta työntekijältä tulisi myös aina ja automaattisesti edellyttää ilmoitusta työpaikan työsuojelupäällikölle tai muulle työturvallisuudesta vastaavalle henkilölle.

Pakko terveydenhuollossa

Terveydenhuollossa pakkoa voidaan lainsäädäntömme mukaan käyttää psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa, tartuntatautien hoidossa, päihdehuollossa ja kehitysvammaisten erityishuollossa. Mielenterveyslaissa on säännökset sairaanhoidossa käytettävistä rajoituksista, potilaan sitomisesta, eristämisestä ja yhteydenpidon rajoituksista.

Mielenterveyslain nojalla tarkkailuun otetuilla tai hoitoon/tutkimuksiin määrätuille henkilöille voidaan ko. lain nojalla tehdä tarkastus hoitoa tai turvallisuutta vaarantavien esineiden tai aineiden löytämiseksi tai haltuun ottamiseksi.

Tahdosta riippumaton päihdehoito mahdollistaa pakotteita ja rajoituksia kuten eristäminen, päihteiden ja niiden käyttöön liittyvien välineiden sekä turvallisuutta vaarantavien aineiden ja esineiden haltuunoton sekä henkilöntarkastuksen epäiltäessä päihteiden tai edellä mainittujen aineiden tai esineiden hallussapidon ja postin tai muun lähetyksen tarkastamisen.

Sosiaali- ja terveysministeriössä oltaneen valmistelemassa lakia sosiaali- ja terveydenhuollossa käytettävistä pakkotoimista. Lääkäriliitto kannattaa lämpimästi lainvalmistelun viivytyksetöntä eteenpäinviemistä ja korostaa, että edellä todetut tarkastamista ja turvallisuutta vaarantavien aineiden ja esineiden haltuunottoa koskevat pakotteet ja rajoitukset tulisi mahdollistaa terveydenhuollossa kaikilla vastaanotoilla ja erityisesti päivystysyksiköissä.

Riittävän informaation, koulutuksen ja perehdytyksen järjestäminen

Terveydenhuollon työtehtävissä toimivia työntekijöitä pitäisi perehdyttää ja kouluttaa säännönmukaisesti turvallisuusasioissa. Myös informaation jakamiseen tulisi kiinnittää paremmin huomiota.

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO

Timo Kaukonen
puheenjohtaja

Heikki Pärnänen
neuvottelupäällikkö